

IIV Qashqadaryo akademik litseyi

tarix fani o'qituvchisi

Yo'ldoshev Zuxriddin

Annotatsiya: Maqolada Qashqadaryo viloyatining Shaxrisabz shahri tarixiy obidalarining ahamiyati, ularning me'moriy uslublari, tarixiy va madaniy qadriyatlarini tahlil qilinadi. Amir Temur davri merosi sifatida Shaxrisabzning jahon madaniyati va tarixi rivojiga qo'shgan hissasi, obidalarini saqlash va tiklash ishlari, turizm rivojiga ta'siri kabi masalalar yoritiladi.

Kalit so'zlar: Shaxrisabz, Amir Temur, tarixiy obidalar, me'morchilik, madaniy meros, jahon merosi, turizm, saqlash, tiklash.

Shaxrisabz – O'zbekistonning janubi-sharqida joylashgan tarixiy shahar bo'lib, o'zining boy tarixi va betakror me'morchiligi bilan jahonga mashhur. Amir Temur tug'ilib o'sgan bu shahar, Buyuk Temur davrida markaziy Osiyo madaniy va siyosiy hayotining muhim markazlaridan biriga aylandi. Shaxrisabzning tarixiy obidalar majmui o'rta asr me'morchiligining noyob namunalari hisoblanib, jahon madaniy merosining ajralmas qismidir.

Shaxrisabzning tarixiy obidalar majmui Amir Temur davri va undan keyingi davrlar me'morchiligining ajoyib namunalarini o'z ichiga oladi. Dorut-Tilovat Amir Temur davrida bunyod etilgan tarixiy obida bo'lib uning ulug'vorligi va bezaklarining go'zalligi o'z davrining yuksak me'morchilik mahoratini namoyish etadi. Saroyning qoldiqlaridan uning hajmliligi, o'ziga xos rejalashtirilishi va bezaklari haqida tasavvur hosil qilish mumkin. Amir Temur davrida qurilgan bu ko'hna inshoot o'z davrining me'morchiligi, shaharsozlik san'ati va bog'dorchilik an'alarining mukammal uyg'unlashuvini aks ettiradi. Jahonnoma hayotning to'rt faslini va turli xil o'simliklarning go'zalligini ramziy ravishda ifodalaydi. Kok-Gumbaz masjidi o'zining o'ziga xos gumbaz shakli va bezaklari bilan ajralib turadi. Uning me'morchiligi O'rta Osiyo

me'morchiligining an'anaviy elementlari bilan zamonaviy uslubning uyg'unlashuvini aks ettiradi.

Chorsu Shaxrisabzning qadimiy bozori bo'lib uning arxitekturasi o'z davrining savdo-sotiq an'analari va shahar hayotini aks ettiradi. Bugungi kunda ham Chorsuning bir qismi saqlanib qolgan.

Shaxrisabzning tarixiy obidalarida O'rta Osiyo me'morchiligining o'ziga xos uslublari yaqqol namoyon bo'ladi. Bu obidalar g'ishtdan qurilgan bo'lib, ularning devorlariga naqqoshlik, ganchkorlik, kashtachilik kabi badiiy bezaklar qo'llanilgan. Obidalar o'zining hajmliligi, simmetriyasi va bezaklarining mo'l-ko'lligi bilan ajralib turadi. Ularning me'morchiligi nafaqat go'zallik, balki funksionallik va amaliylikni ham o'z ichiga oladi. Masalan, Dorut-Tilovatning devorlari qalinligi bilan ajralib turgan bo'lib, bu uning mustahkamligi va himoya funksiyasini ta'minlagan.

Shaxrisabzning tarixiy obidalarining ahamiyati nafaqat me'morchilik san'ati, balki uning boy tarixi bilan ham bog'liq. Bu obidalar Amir Temur davri tarixi, madaniyati va siyosiy hayotini o'rganishda muhim ahamiyatga ega manbalar hisoblanadi. Ular o'z davrining siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy hayotini aks ettiruvchi nodir guvohlardir. Shaxrisabz Amir Temur davrida nafaqat markaziy Osiyo, balki butun jahon madaniyati rivojiga o'z his-sasini qo'shgan. Shaxrisabzdagi obidalar o'z davrining madaniy yutuqlarini, fan va san'at rivojini namush etadi.

Shaxrisabzning tarixiy obidalarini saqlash va tiklash ishlari katta ahamiyatga ega. Ushbu obidalar jahon madaniy merosi sifatida kelajak avlodlar uchun saqlanib qolishi kerak. O'zbekiston hukumati bu obidalarni saqlash va tiklashga katta e'tibor qaratmoqda. Tiklash ishlari tarixiy aniqlikka va zamonaviy texnologiyalar qo'llanilishi bilan amalga oshirilmoqda. Shaxrisabzning tarixiy obidalar majmuasi turizm rivojiga katta his-sa qo'shmoqda. Yil davomida minglab sayyohlar Shaxrisabzga tashrif buyurib, uning betakror go'zalliklarini tomosha qilishadi. Turizm rivojiga yordam berish uchun infratuzilma rivojlantirilmoqda, yangi mehmonxonalar va dam olish maskanlari qurilmoqda.

Shaxrisabzning tarixiy obidalar majmui nafaqat O‘zbekiston, balki butun jahon madaniyati va tarixi uchun bebaho qadriyat hisoblanadi. Ushbu obidalarni saqlash va tiklash, ularning tarixiy va madaniy ahamiyatini o‘rganish va keng ommaga yetkazish kelajak avlodlar uchun muhim vazifadir. Shaxrisabzning sayyohlik salohiyatini yanada rivojlantirish orqali uning jahon miqyosidagi obro‘cini oshirish mumkin.

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi.
2. Amir Temur va uning davri tarixi.
3. Shaxrisabz tarixiy obidalarining me‘morchiligi.